

Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi

Abant Journal of Cultural Studies

2023, 8(16): 138 – 147

Doğa Tarih Müzelerinde Eğitim Etkinlikleri ve Hedef Kitleye Etkisi

Educational Activities in Natural History Museums and Their Effect on the Target Audience

Emrah PAMUKLU¹ Ayşegül GÜRDAL PAMUKLU²

Geliş Tarihi (Received): 26.09.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 21.10.2023

Yayın Tarihi (Published): 23.10.2023

Öz: Müzeler temel işlevleri olan toplayıcılık ve sergileme işlemlerinin yanı sıra günümüzde bir eğitim kurumu gibi etkinlikler yürütmektedir. Müzelerin bu yeni işlevleri okullara informal eğitim açısından en uygun yerler olarak görülmektedir. Özellikle doğa tarihi müzeleri birçok duyu organına hitap eden bilimsel deneylerin yapıldığı ve eğitimin ön planda olduğu eğitim kurumlarına dönüşmeye başlaması, halkın bu kurumlara talebini arttırmaktadır. Bu çalışmada Londra Doğa Tarihi Müzesi ve Maden Tetkik Arama (MTA) Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesinin eğitim etkinlikleri karşılaştırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi deseni kullanılmıştır. Veriler literatür taramasından (ikincil kaynaklar olan çeşitli çalışmalar ve kurumsal internet sitelerinden) elde edilmiştir. Toplanan veriler analiz edilerek yorumlanmıştır. Bulgulara göre iki müze arasındaki etkinlik farkları ortaya çıkartılmıştır. Çalışmada Londra Doğa Tarihi Müzesi'nin eğitim alanındaki çalışmalarını incelenmiştir. Bu çalışmaların Türkiye'deki müzelerde de uygulanması, müzelere ilgiyi arttırabileceği ile ilgili öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müze, Etkinlik, Hedef Kitle, Londra Doğa Tarihi Müzesi, MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi.

&

Abstract: In addition to the basic activities of collecting and exhibiting, museums now carry out activities such as an educational program. Museums are seen as suitable places for these new schools of life from an informal education perspective. Especially in natural history museums, where scientific experiments that appeal to many senses are carried out and education, which is in the preliminary program of education, begins to turn into learning, the public's demand for these institutions is increasing. In this research, the educational activities of the London Natural History Museum and the Mineral Research and Exploration (MTA) Şehit Cuma Dağ Natural History Museum were compared. Complementary analysis design, one of the qualitative research methods, was used in the study. Data were obtained from literature review (various studies and corporate websites that are secondary sources). The collected data was analyzed and reported. According to the findings, differences in effectiveness between the two museums were revealed. In the study, what are the activities of the London Natural History Museum in the field of education? During this period, suggestions have been made about how to increase interest in museums that can survive in museums in Turkey.

Keywords: Museum, Event, Audience, Natural History Museum of London, MTA Martyr Cuma Dağ Natural History Museum.

Atıf/Cite as: Pamuklu, E., Gürdal Pamuklu, A. (2023). Doğa Tarih Müzelerinde Eğitim Etkinlikleri ve Hedef Kitleye Etkisi, Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 8 (16): 138-147.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akader>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2016 – Bolu

¹ Araştırmacı, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi eposta: emrahpamuklu@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3083-0438

² Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü eposta: aysegulgurdal@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1782-7330

Giriş

Günümüzde giderek artan sayıda müze; organizasyon, sergi tasarımı, programlar ve hizmetlerdeki değişen beklentilere uyum sağlamak için kendilerini yeniden keşfetmekte ve yenilemektedir. Müzenin yenilikçi olması, müzeye ziyaretçi çekmek için de önemlidir. Bu sayede ziyaretçilere satılacak ürünler sayesinde müze gelirleri de artmaktadır. Müzenin gelirleri genelde hediyelik mağazası, yiyecek, içecek ve özel sergilerden oluşmaktadır. Müze ve toplum arasındaki bağı kurmak etkinlikleri hedef kitlesini belirlemek Halkla ilişkiler departmanının görev tanımını yapmakta ve bu alanın önemi de böylece ortaya çıkmaktadır. Tanıtımın yapılması istenen görsel ile insanların dikkatini çekmesi amaçlanmakta ve anlatılmak istenen bilgiler doğrudan hedef kitleye anlatılmalıdır (Okay ve Okay, 2021: 63). Televizyon reklamlarında nasıl hedef kitle odaklı çalışma yapıyorsa müze de reklamlarında aynı olguyu benimsemelidir. Bu konuda kurumun internet sitesi ve sosyal medya ağırlıklı kullanılabilir.

Doğa tarihi müzeleri, toplayıcılık ve sergileme işlevlerinin olmasından dolayı hedef kitlesi geniş, en önemli müzelerdendir. Doğa tarihi müzelerinin kurulma amacı doğayı koruma, doğaya sahip çıkma, geçmiş ve gelecek hakkında bilgiler toplamaktır. Bu toplanan kaynakları tanıtım yoluyla halka aktarmak amaçlanmaktadır (Kılıç, 1992: 36). Dünyanın oluşmasından bugüne kadar yaşayan canlılar, değerli taşlar, kayalar, mineraller, insan anatomisi, dünyaya düşen meteorlar ve evrim gibi konular doğa tarihi müzesinin konuları arasındadır. Elde edilen bilgiler ışığında anaokulundan doktora eğitimine kadar birçok öğrenciye katkı sağladığı bilinmektedir. Müzelerin herkese karşı özel sorumlulukları vardır. Birincil bilgilerin bakımı, erişilebilirliği ve yorumlanması toplanan koleksiyonlarda tutulan kanıtların halka eksiksiz sunulması bu sorumluluğun başında gelmektedir.

Müze hedef kitleyi belirlerken yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir durumu ve tüketim alışkanlıkları gibi bir çerçeve çizmelidir (Süar, 2017, s. 25). Bu kriterlerin herhangi birisi hedef kitleyi belirleyemeye yetebilir. Özellikle eğitim durumu müzelerin iç düzenini sağlamak için önemli bir kriterdir. Okul öncesinden lisans üstü eğitime kadar olan geniş yelpazede öğrencilere en iyiyi sunmak müzeler için bir zorunluluktur. Görmek, dokunmak, hissetmek, koklamak, tatmak ve duymak müzeye gelen ziyaretçilere eğitim anlamında çok fazla bilgi sağlayabilir. Bunu genişleterek görme, işitme ve fiziksel engellilere eserleri yasaklamak yerine onları tanımaları için beş duyu organının harekete geçebileceği ortamlar yaratmak hedef kitlenin hem çevresini büyütebileceği hem de ziyaretçi sayısını artırabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın temel amacı, Londra Doğa Tarihi Müzesi'nin topluma yönelik özellikle eğitim etkinliklerinin analiz edilmesidir. Bu müzenin seçilmesinin en önemli nedeni doğa tarihi müzelerinin eğitime yönelik ağırlığının olmasıdır. Ayrıca bünyesinde birçok eser barındırmakta ve bunlar dünyaca ünlü olmasıyla bilinmektedir. Türkiye'de ise gelişmekte olan Maden Tetkik Arama (MTA) Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi informal eğitim açısından iyi bir kaynaktır. Bu iki müze birtakım yönleri birbirlerine benzemelerinden dolayı rastgele seçilmiştir. Bu bağlamda Londra Doğa Tarihi Müzesi'nde uygulanan etkinlikler, MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesinde uygulanan etkinlikler ile karşılaştırılmıştır.

Araştırmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. İkincil veri kaynakları olarak Londra Doğa Tarihi Müzesi ve MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesinin internet sitesi kullanılmıştır. Bu müzeler hakkında yazılan çeşitli kaynakların içeriği analiz edilerek yorumlanmıştır.

Müze Tanımı

Uluslararası Müzeler Konseyi (International Council of Museums -ICOM) (2018)'ne göre müzelerin, doğal, kültürel ve bilimsel mirasın korunmasına katkı olarak koleksiyonlarını edinme, koruma ve tanıtmaya görevi vardır. Koleksiyonlar önemli bir kamu mirasıdır. Hukukta özel bir konuma sahiptir ve uluslararası mevzuatla korunmaktadır. Bu kamu güveninin doğasında, yasal mülkiyet, kalıcılık, dokümantasyon (belgelendirme), erişilebilirlik ve sorumlu elden çıkarmayı içeren bazı kavramları vardır.

Türkiye’de de ilk kez kurulan müzeler, tarihi eserleri toplayıp korumak görevini misyon edinmiştir. Özellikle Kurtuluş Savaşı sırasında ülkenin işgal kuvvetleri tarafından ele geçirilmesi ve tarihi eserlerin ülke dışına çıkarılmasından dolayı müzecilik hareketlerinin önemi ortaya çıkmıştır. Kamu Hizmeti veren müzeler topluma hizmet etmekte ve onu geliştirmektedir. Toplulukların geçmiş ve şimdiki durumlarının anlaşılmasını sağlamakta ve böylece toplumda birlikteliği teşvik etmektedir. Müzeler; mirası elde etmekte, korumakta, araştırmakta, iletmekte ve sergilemektedir. Miras, içeriğin edinilmesiyle başlayıp yayılmasıyla sonuçlanan yaşam döngüsünde yer alan aşamaları yürütmektedir. Müzelerin odak noktası, doğanın ve insanlığın mirasına sahip çıkmaktır. Faaliyetleri; insanlık, kültür, tarih ve diğer yaşam formları, doğa ve çevrenin incelenmesi etrafında dönmektedir. Müzelerin amaçları arasında eğitim, araştırma ve eğlence gibi uygulamalar bulunmaktadır. Öğrencilerin öğrenebileceği, araştırmaların yapılabileceği ve bulguların üretilebileceği yerlerdir. Ayrıca, gezginlerin tatilde ziyaret edebileceği veya hafta sonları yerel ailelerin ziyaret edebileceği bir yer olarak da rekreasyonel amaçlara hizmet etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’na göre (2022); müze, bulunduğu çevrenin tarihi eserlerini koruyan, sergileyen, bilgi ve belgeyi inceleyen, kâr amacı gütmeyen kurumlar olarak tanımlanmıştır.

21. yüzyılda müzeler sadece sergileme, koruma işlevlerini yapmamakta birlikte bilime, halka ve doğaya yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Kendi bünyesinde bulunan laboratuvarlarda araştırma yaparak bilime katkı sağlamaktadır. Eğitim alanında her yaştan öğrenciye hizmet vermektedir. Kurslar, seminerler ve konferanslar ile eğitim desteklenmiştir. Özellikle rehberli müze gezilerine katılan öğrenciler için öğrenme ortamı görevi görmektedir. Botanik bahçesi kurarak dünyada bulunan nadir bitkileri korumayı görev edinmiştir. Diğer canlılarla insanları tanıştırmak, onları korumak ve soylarını devam ettirmek için çalışmalar yapmaktadır.

Kültür ve ticaret arasındaki ayrımın çöküşünden sonra, post-endüstriyel, post-modern bir toplumda müzenin yeni bir rolü ortaya çıkmıştır. Müzenin yeni amacı, küratörler ve halk arasında bir forum veya diyalog kurmak; hatta ziyaretçilerin kendi deneyimlerini bir araya getirebilecekleri bir halka açık erişim sistemi oluşturmaktır. Bu sistemi Avrupa’da yer alan köklü müzeler kullanmaktadır. Londra Doğa Tarihi Müzesi bu öneriye göre etkinlikler düzenlemekte ve ziyaretçilerin sadece gözle değil o eserlerin arasında yaşıyor gibi gezmelerini sağlamaktadır.

Müzelerde Hedef Kitlenin Önemi

Müzeler için aileler önemli bir hedef kitledir. Müze yöneticileri onları müzeye çekebilmek için ebeveynlere hitap ederken çeşitli reklam ve tanıtım girişimlerini de kullanmaktadır. Bununla birlikte, çocuklar genellikle ailelerin karar verme süreçlerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Müze ziyaretçilerinin tercihleri doğrultusunda etkinlikler karakterize edilebilir. Bu nedenle müze pazarlama yöneticileri genellikle izleyicilerini yaş (çocuklar, gençler, yetişkinler, emekliler), ziyaret amacı (bireyler, okul ziyaretleri, turist grupları) veya müzeye ilgili (yeni başlayanlar, meraklılar) gibi demografik özelliklere göre kategorilere edilerek hedef kitleyi bölümlere ayırabilir (Cicero, Teichert, 2018: 147). Ana hedef hem öğrenmeyi hem de eğlenceyi ve ayrıca sosyal etkileşimi içermektedir. Tatil ve boş zamanın motive ettiği birçok aktivite, aile ilişkilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece müzelerin düzenledikleri etkinlik ve eğitim faaliyetlerine de aileler ile birlikte çocukların katılımı sağlanmış olmaktadır.

Müzelerin pazarlama alanına girmeleri günümüzde neredeyse zorunlu hale gelmiştir. Bunun nedeni büyüme ve rekabettir. Belirli günlerde ziyarete açılan önemli sergiler (dinozor sergisi gibi), müzede çocuklar için düzenlenen geceyi orada geçirdikleri pijama partileri ve bilim geceleri gibi etkinlikler hem ailelerin hem de çocukların sosyalleşmeleri için önemli girişimlerdir. Ayrıca müzenin prestijine de katkı sağlamaktadır. Çağdaş toplumlarda pazarlama stratejisi, organizasyonların kusursuzluğu, halkla ilişkiler departmanının çalışmalarına, ekonomik karlılık hedef kitle tanımının daha da genişlemesini sağlamıştır. Bir veya birkaç kişi değil herkes bu alana dahil edilmiştir (Kanıslı, 2013, s. 71).

Halkla ilişkiler, kurumları daha çok insana tanıtmak ve kurumun prestijini artırmak için çalışmalar yapmaktadır. Halkla ilişkilerin amacı iletişimi kesintisiz devam ettirmek, hedef kitleyi korumak ve

genişletmek, müzedeki etkinlikleri insanların bilgileneyeceği şekilde duyuru yapmak ve müze tanıtım organizasyonlarını yönetmektir (Abrak ve Küçüksaraç, 2017: 5045).

Londra Doğa Tarihi Müzesi

Tamamen halka açık genelde ücretsiz ya da çok az miktarda ücret alınan bu müzelerde, görsel zenginlikler ve etkinlikler birçok kişiyi bu kurumlara çekmektedir. Müzelerdeki doğa tarihi koleksiyonları, doğal dünyanın ve toplumların çevreleriyle ilişkilerinin üç boyutlu bir arşividir. Çoğu durumda, artık var olmayan bir dünyayı belgeleyebilirler. Bu nedenle, bu koleksiyonlar, böylesine önemli bir kaynağın hak ettiği özen ve dikkatle ele alınmalıdır (ICOM, 2013). Toplama yeri ve toplama tarihi gibi yardımcı verilerin, herhangi bir materyalin değerine önemli ölçüde katkıda bulunduğu kabul edilmektedir. Doğa tarihi müzelerindeki koleksiyonlar genellikle hızla yok olan veya soyu tükenmiş türlerden ve genellikle Dünya'nın en erişilemeyen bölgelerinden toplanan materyalleri içermektedir. Bilgiye açılan kapılar olarak müze sergileri ise, toplumun ilerlemesi ve kendini algılaması için kritik öneme sahiptir. Bu nedenle sergi geliştiriciler ve tasarımcılar hem iletişimci hem de öğretmendir; etkileri geniş kapsamlıdır ve sonuç olarak muazzam bir sorumluluk üstlenirler (Chicone ve Kissel, 2016: 153).

Dünyada en değerli eserleri barındıran Londra Doğa Tarihi Müzesi, 1881 yılında Jeoloji Müzesi olarak kurulmuş olup Britanya Müzesinin jeoloji ile ilgili koleksiyonlarından oluşmaktadır. 1859 yılında Britanya Müzesi yerine kurulan Doğa Tarihi Müzesi günümüzde bu alanda en gelişmiş müze oldu (Şener ve Yüksel, 2016, s. 221). Yıllar geçtikçe kendini geliştirerek ek binalar ile genişlemiş ve İngiltere'nin en önemli müzesi haline gelmiştir. Bu ek binalardan en göze çarpanı Darwin Merkezi'dir. Darwin Merkezi 2009 yılında halka açılmıştır ve müzenin tarihi koleksiyonlarının yanı sıra çalışan bilim adamlarına ev sahipliği yapmaktadır. Merkezin benzersiz Koza benzeri yapısı, müzenin en önemli bitki ve böcek örneği koleksiyonlarını sergilemektedir ve son teknoloji araştırma tesisleriyle donatılmıştır. Londra Doğa Tarihi Müzesi, doğal dünyanın biyolojik ve jeolojik çeşitliliği ile ilgili en büyük küresel veri setlerinden bazılarını oluşturmakta ve elinde bulundurmaktadır. Londra'da yer alan doğa tarihi müzesi, karşılaştırıldığında en büyük müzelerinden biri olduğu bilinmektedir. Müzenin merkezi mekânı olan Hintze Salonu, 2017 yılında yeniden geliştirilmiştir. Diplodocus iskeleti yerine, 25,2 metrelik mavi balina iskeleti ile getirilmiştir. Bunun nedeni günümüzde yaşayan mavi balinanın soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olmasıdır. İnsanların artık hayvanlara karşı duyarlı olmaları ve dünyayı koruma farkındalığının artması için bu devasa ve bir o kadar da zararsız hayvanın modeli kullanılmıştır.

MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi

Türkiye'nin ulusal anlamda ilk Tabiat Tarihi Müzesi, MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi MTA Genel Müdürlüğü bünyesinde 7 Şubat 1968 tarihinde kurulmuş, yeni binasına ise 2003 yılında taşınmıştır. Müzenin sergi salonlarında, Türkiye'nin ve dünyanın çeşitli yerlerinden derlenmiş hepsi birbirinden önemli ve değerli, 5000'i aşkın örnek bulunmaktadır (Ankara Şehit Cuma DAĞ Tabiat Tarihi Müzesi, 2023). Müze üç kattan oluşmaktadır. Giriş katı uzay ile ilgili bölüm yer almaktadır. Özellikle okul öncesi ve ilkokulların eğitimi için etkinlikler düzenlenmekte, ayrıca görme engelli vatandaşlar için hazırlanmış özel bölümler bulunmaktadır.

Müze Etkinlikleri

Müzelerin geleneksel tanımına göre müzeler, kültürel ve eğitsel işlevi olan, eserlerin sergilendiği, incelendiği ve depolandığı yerler olarak tanımlanabilir. Müzeler, farklı hedef kitleleri çekmek amacıyla ana faaliyetlerini genişletmiş ve zenginleştirmiştir. Yeni ve geleneksel olmayan müze ziyaretçilerinin ilgisini çekmek için müzede gece etkinliğini düzenleme fikri düşünülmüştür. Geleneksel olmayan müze çeşitleri arasında; çevrimiçi sergiler, açık hava sergileri ve artırılmış gerçeklik gibi sergiler bulunmaktadır. Müzede gece etkinliği, karma karakterli, kültürel bir olayı temsil etmektedir. Etkinlik sırasında insanlar müzeleri ziyaret etmektedir. Burada performanslar düzenlenir, film gösterimleri, müzik etkinlikleri, ekoloji ve bilim

alanındaki eğitim programları, çocuklar için programlar etkinlikler ziyaretçilerin ilgisi çekmektedir (Resim 1). Gece geç saatlere kadar sürekli animasyonlar, farklı sergiler, programlar ve sunumlar sayesinde insanlar müzelerle yeni ve alışılmadık bir şekilde tanışmaktadır. Bu, kültürün etkilerini genişletmekte ve aynı zamanda kültürel kimliğin oluşumunu katkı sağlamaktadır. Müzelerin sabaha kadar açık kalması planlandığı günler, müzeye her insanın gelmesini engellemek için bilet satışı ve rezervasyon sistemi kullanılmaktadır.

Resim 1: Londra Doğa Tarihi Müzesi Dino Horlamaları. <https://l24.im/zCYouIL>

Resimdeki etkinlikler Londra Doğa Tarihi Müzesinde düzenlenen “Dino Horlamaları” etkinliğine aittir. Ziyaretçiler saat 18:45 ve 10:00 arasında geceyi mavi bir balinanın altında kamp kurarak geçirmektedir. Gece boyunca öğrenecek ve keşfedilecek çok şey içeren aktivitelerle dolu bir akşam düzenlenmektedir. Çocukların yapabilecekleri etkinlikler; müzeyi meşale ışığında gezmek, atölyede dinozor tişörtü yaratmak, bilim adamları tarafından verilen eğitim rehberliği eşliğinde müzenin daha derinlerini araştırmaktır.

21. yüzyılın müzeleri, mirasın korunması, muhafaza edilmesi ve sunulması gibi olağan işlevlerinin ötesine geçerek, bugün ile geçmiş arasındaki zaman engelini ortadan kaldırmaktadır. Günümüzde müzeler, modern teknolojinin tüm avantajlarını kullanarak, eğitim ve eğlenceyi birleştiren mekanlardır. Modern toplumdaki yeni, ek rolünü kabul eden müze kurumları, başarıya giden yolları sürdürüyor ve geleneksel rolünü sürdüren müzeler, daha az ilgi çeken mirasın kapalı koruyucuları olmaya devam ediyor. Modern müzelerin dijital çağdaki kilit rollerinden biri kesinlikle sürekli olarak yeni müze izleyicileri yaratmaktır. Müze ziyaretçilerinin katılımı, müzenin hayatta kalması için anahtar haline gelmektedir.

Müzeler, gerçekleştirdikleri etkinliklerin geniş yelpazesi göz önüne alındığında çoğu zaman önemli kültür merkezleri haline gelmektedir. Kültür turizmi, yalnızca turistik olmayan yerlerin kültürel ürünlerini insanlara sunmasını mümkün kılan toplumun çağdaş mirasıdır. Bu tür turizm, çekici içeriğe sahip yerlerin ziyaret edilebilir hale getirilmesi ihtiyacından motive olurken, kültür turizminin temel işlevi, ulusal veya yerel değerleri turistlere başarıyla sunmaktır (Bjeljac, Brankov, ve Lukić 2011, s. 229).

Yöntem

Bu çalışmada Türkiye'nin Ankara ilinde bulunan MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi ve Londra Doğa Tarihi Müzesinin yaptığı etkinlikler, kurumların internet siteleri, daha önce yapılmış araştırmalardan ve kullanıcı yorumlarından yararlanılarak doküman analizi oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanan çalışmada yerli ve yabancı kaynaklardan veri analizi yapılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi Etkinlikleri. <https://124.im/Ja6Rx> Erişim Tarihi: 22.12.2021.

MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi		Etkinlik Çeşidi
1.	Dinozorlar	Müzedeki ve yer yüzünde yaşamış dinozorların açıklaması yapılmıştır. Çocuklar müzede bulunan Allosaurus dinozoru maketini ve fosilini yakından tanıma şansına sahiptirler.
2.	Dinozorları Boyayalım	Okul öncesi ve sonrası çocuklar için planlanan eğitim türüdür. Boyanacak alanlara numara verilmiş ve her numara da renk ile kodlanmıştır. Okul öncesi çocukları yetişkin yönlendirmeleri ile kutucuklar boyanarak dinozoru ortaya çıkarmaya çalışmaktalar.
3.	Dinozorları Boyayalım 2	Okul öncesi ve sonrası çocuklar için bir veya birden çok içi boş çizilen dinozorun içini taşırmadan boyamaları istenmektedir.
4.	Filler	Müzedeki yer alan Maraş Fili (<i>Elephas maxima asurus</i>) fosili incelenmektedir. Maraş Filinin ve yer yüzünde yaşayan diğer fillerle ilgili ipuçları, ne ile beslendikleri gibi özellikleri anlatılmaktadır. Çocuklar öğrendiklerini desteklemek için çeşitli sorular, kesme-yapıştırma etkinlikleri, fil resmi çizimi gibi etkinlikler hazırlanmaktadır.
5.	Müze Rehberi	İlkokul 1-2-3. Sınıflar için hazırlanmıştır. Müzenin ne anlama geldiği, müzede hangi eserlerin olduğu gibi ön çalışma ile başlamaktadır. Çalışma yaprakları ile özelliği belirtilen eserin resmini eşleştirmesi istenmektedir. Ayrıca çocuklardan karikatür çizimleri istenmiştir. Diğer çalışmalarda ise çocuklara müzede en çok hoşuna giden eserler sorulmuştur. Ayrıca müze ile ilgili resim, şiir veya hikâye yazmaları istenmiştir.
6.	Eğitim Paketleri	Okul öncesi ve sonrası çocuklara özel hazırlanmıştır. Çizim, boyama çalışması ve çeşitli bulmacalarla etkinlikler düzenlenmiştir.
7.	Diğer Etkinlikler	Gezici Müze ile müzeye gidemeyecek çocuklara hizmet etmektedir. Yurt içindeki okulları gezerek müzede bulunan eserler tanıtılmış, bilimsel deneyler yapılmıştır. Uzay ve dünya tanıtılmıştır.

MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi, müze içi etkinlik paketleri genellikle okul öncesi ve ilkökul seviyesi ile sınırlı kalmıştır (MTA Eğitim Birimi, 2021). Çocuklar burada Türkiye ve Dünya’da yaşamış tarih öncesi canlılarla tanışmaktadır. Allosaurus maketi ve iskeleti çocukların en çok ilgilendikleri eser olmaktadır. Bu nedenle etkinliklerin birçoğu dinazorlar üzerine planlanmıştır. Doğa tarihi müzelerinin vazgeçilmez eserinin burada da sergilenmesi Türkiye açısından büyük önem taşımaktadır. Diğer ilgi çeken eser Elephas maximus asurus (Maraş Fili), Gomphotherium ve Uzun (Fin) Balınadır. Filler etkinliklerde kullanılmış olup, onlarla ilgili çocuklara çeşitli eğlenceli etkinlikler hazırlanmıştır (MTA Paleontoloji, 2021). Gezici Müze projesiyle müzeye gelemeyen, köydeki ve illerdeki çocuklara tanıtım etkinlikleri düzenlenmektedir (MTA Duyurular ve Etkinlikler, 2021). Öğretmenler ve öğrenciler bu projeden memnuniyet duyduklarını dile getirmişlerdir. Bilimsel açıdan çeşitli projelere de imza atılmakta olup bu çalışmalar sayesinde müzeye çeşitli eserler kazandırılmaya devam etmektedir.

Tablo 2. Londra Doğa Tarihi Müzesi Etkinlikleri. <https://124.im/wI5jb0c> Erişim Tarihi: 21.12.2021.

Londra Doğa Tarihi Müzesi		Okul Grupları Etkinlikleri
1.	Süper Stegosaurus Atölyesi (5-7 Yaş)	Bu uygulamalı atölye çalışmasında, öğrenciler dünyanın en eksiksiz Stegosaurus fosili olan Sophie ile yüz yüze gelmektedir. Paleontolog rolünü üstlenen öğrenciler, Sophie'nin yaşam tarzı hakkında bize neler söyleyebileceklerini anlamak için devasa 3D yapboz stegosauruları bir araya getirmekte ve dinazor anatomisinin farklı kısımlarını incelemektedir.
2.	Dino Kazısı (7-11 Yaş)	Bu eğlenceli uygulamalı atölye çalışmasında, öğrenciler bir dizi fosili tanımlamak, kendi fosil kazılarını yapmak, gözlem ve ölçüm yoluyla gizemli örneklerin neler olabileceğini bulmak için gruplar halinde çalışma yapılmaktadır.
3.	Mars Görevi: Lego Kaşifleri Atölyesi (7-11 Yaş)	Bu atölyede öğrenciler küçük ekipler halinde bir Lego Marslı gezici tasarlamak ve inşa etmek için çalışmaktalar. Daha sonra, keşif araçlarının gerçekçi bir Mars yüzeyinde nasıl performans gösterdiğini görmeden önce tasarımlarını kodlar, test eder ve değerlendirilmektedir.
4.	Okyanus Yaşamı ve Habitat Gösterisi (1. Grup: 6-7 Yaş, 2. Grup: 3-4 ve 7-9 yaş, 3. Grup: 5-6 ve 9-11 yaş)	Bu sürükleyici gösteri, okyanusların önemini vurgulamakta ve bu muhteşem yaşam alanını korumaya yardımcı olmanın önemini göstermektedir.
5.	Acil Durum! Depremler ve Volkanlar Gösterisi (7-11 Yaş)	Bu gösteri, gezegenimizin doğal güçlerinin müthiş gücünü vurgulamakta ve doğal afet tahmininin önemini ve zorluğunu göstermektedir. Bu sürükleyici deneyimde öğrenciler sadece bir gösteri izlemeyecek, aynı zamanda hikâyenin bir parçası olacaktır.
6.	Çocuklar için Dino Horlamaları (7-11 Yaş)	Saat 18:45 ve 10:00 arasında geceyi mavi bir balinanın altında kamp kurarak müzenin en inanılmaz yaratıkları arasında bir keşif ve macera gecesi düzenlenmiştir. Gece boyunca öğrenecek ve keşfedilecek çok şey içeren harika aktivitelerle dolu bir akşam düzenlenmektedir.

Londra Doğa Tarihi Müzesi, belli yaş aralığında bulunan çocukları gruplara ayırarak eğitim vermektedir. Birinci grup 5 ile 7 yaş arasındaki; ikinci grup 7 ile 11 yaş arasındaki; üçüncü grup ise 11 ile 14 yaş arasındaki çocukları kapsamaktadır. Eğitim belli kontenjan dahilinde ve ücretli yapılmaktadır. Birinci grup eğitimi; hayvan ve insan, organları dinazorlar ve fosiller, habitatlar ve besin zincirleri, ünlü insanlardan oluşmaktadır. İkinci grup eğitimi; evrim ve kalıtım, volkanlar ve depremler, yaşam döngüleri, habitatlar ve sınıflandırma insanlar ve hayvanlar, bilim ve bilim adamları, kayalar, fosiller ve dinozorlardan oluşmaktadır. Üçüncü grupta ise eğitim; temalar iklim değişikliği, kirlilik ve kentsel yaşam alanlarını kapsamaktadır. Ayrıca 5 – 14 yaş arasındaki tüm çocukları kapsayan müzeyi ziyaret eden çocuklara ön bilgilendirme hazırlığı için ve müze hakkındaki ipuçların bulunduğu etkinlik broşürü ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Müzeye gidemeyecek öğrenciler için ise gruplar arasında sanal konferanslar düzenlenmektedir. Ayrıca telefonlarına yükleyebilecekleri uygulamalar ile hem eğlenip hem de bilgi almaları sağlanmaktadır.

Müze, ilk ve orta öğretim dışında lisansüstü eğitimi de vermektedir. Yüksek lisans eğitimi için kurslar açılmaktadır.

1. Biyoçeşitlilik ve Küresel Değişim Kursu: Bu kurs, biyoçeşitlilik krizinin üstesinden gelmek için gerekli olan bilimde bir temel sağlar ve gelecek nesil koruma profesyonellerini eğitir.
2. MRes Biyoçeşitlilik, Evrim ve Koruma: Biyoçeşitlilik araştırmalarında kariyere hazırlanan öğrencilere yönelik bir yıllık araştırmaya dayalı lisansüstü kursu.
3. Taksonomi, Biyoçeşitlilik ve Evrim: Filogenetik, evrimsel biyoloji, paleobiyoloji ve taksonomi ilkelerine dayalı biyoçeşitlilik alanında bir yıllık yüksek lisans derecesi.
4. MRes Biyosistematiği: Biyoçeşitlilik ve sistematik araştırmalarında bir kariyere hazırlanan öğrencilere yönelik bir yıllık araştırmaya dayalı lisansüstü kursu (NHM Master Courses, 2021).

Müze, çeşitli doktora araştırma fırsatları sunmak için akademik kurumlarla ortak çalışmaktadır. Bunlardan bazıları müzede, diğerleri ise müze ziyaretleri ile ortak kurumda bulunmaktadır. Doktora projeleri beş ana başlıkta toplanmıştır. Her proje kendi alt dallarına ayrılmıştır. Doktora öğrencileri genellikle Birleşik Krallık araştırma konseyleri veya Avrupa araştırma girişimleri tarafından finanse edilen doktora eğitim programları bağlamında düzenlenmektedir (NHM Phd Research Opportunities, 2021).

1. Değişen Bir Gezegen için Bilim ve Çözüm projeleri
2. Batıdaki Büyük Dörtlü projeleri
3. Değişen Ortamın Zorluklarına Uyum Sağlama projeleri
4. Orta İngiltere NERC Eğitim Birliği projeleri
5. Çevreyi Araştıran Müfettişler İçin Disiplinler arası Southampton Ortaklığı projeler

Sonuç

Günümüzde müzeler çok sayıda turist ilgisini çekmektedir. Bu nedenle kurumların kültür turizminin gelişmesinde önemli rolü göz ardı edilmemelidir. Büyük rekabet nedeniyle, geleneksel anlayış, müzelerin toplumdaki rolünü önemli ölçüde değiştirmiş ve müzelerin kendisi, modern eğilimlere ve turistlerin taleplerine uyum sağlayarak, kendilerini ziyaretçiye yönelik mekanlara dönüştürmektedir.

Yüzlerce yıldır, dünyanın dört bir yanındaki doğa tarihi müzeleri, genel halka ve bilim insanlarına doğal dünyamız hakkında daha fazla bilgi edinmeleri için sayısız fırsat sağlamaktadır. Doğa tarihi müzeleri, daha önce sormayı düşünmediğimiz soruların ele alındığı disiplinler arası buluşma merkezler olarak işlev

görmektedir. Bu kurumlar kullanımlarını en üst düzeye çıkarmak için, örneklerin yalnızca günümüzün taleplerini değil, aynı zamanda yeni, öngörülemeyen ihtiyaçları da karşılayacak şekilde nasıl örnekleneyeceğini, korunacağını, işleneceğini ve saklanacağını dikkatlice düşünmek zorunlu olduğu görülmüştür.

İletişim stratejisini değiştirmek ve gençleri müzelere çekmek, yaratıcı olmayan, çekici olmayan, yalnızca mirasın korunmasına odaklanan, yeterli sunum stratejisi olmayan müzeler için zorunlu hale gelmiştir. Yeni ziyaretçi kitlesi yaratmak ve mevcut ziyaretçileri kaybetmemek, 21. yüzyıl müzeleri için ortaya çıkan görevlerdir. Müze gecesi etkinlikleri iyi bir etkinliktir ancak yetersiz olduğu düşünülmektedir. Her kurumda net bir strateji tanımlamadan, müzeler yavaş yavaş bir gecelik cazibe biçiminde gösteri kültürünün bir parçası haline gelmektedir. Analiz edilen araştırmalarda müze gecesi etkinliğini kültürel ihtiyaçlarını eğlenceli bir şekilde ve toplu ziyaretlerle karşılama fırsatı olarak gören kadın nüfus, erkek nüfustan daha sık etkinliklere katılma eğilimi göstermişlerdir (Bjeljac, Brankov ve Lukić, 2011: 233).

Çalışmada iki müzenin etkinlikleri karşılaştırılmış ve elde edilen bilgiler tablolar halinde düzenlenmiştir. MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi, etkinlikleri çocuklara yönelik yapmakta ve genelde basit programlarla öğrencilere eğitim vermektedir. Ancak Türkiye şartlarında olabilecek müfredata bağlı kalındığı için Avrupa'daki kadar geniş ve bilimsel değildir. Gezici müze projesi ile MTA yurt içinde eğitime önemli katkı sağlamaktadır. Londra Doğa Tarihi Müzesi eğitim açısından müzeden ziyade üniversite gibi çalışmaktadır. Birleşik Krallıkta ve Avrupa'daki müfredat, müzelerde de eksiksiz uygulanmakta ve başarılı sonuçlar vermektedir. Çocukları müzeye alıştırmada çok etkili yöntemler kullanılmakta ve aileleri de etkinliklere dahil ederek büyük küçük herkesin müze kültürünü alması sağlanmaktadır. Bulgular bir müzenin eğitime sağladığı katkının önemini ortaya çıkarmaktadır. Türkiye bu konuda projeler yürütmekte ancak yeterli düzeye henüz ulaşamadığı görülmüştür.

Kaynakça

- Abrak, E., ve Küçüksaraç, B. (2017). Postmodern müzelerde dijital halkla ilişkiler ve deneyimsel pazarlama pratikleri: İstanbul'daki postmodern müzelere yönelik nitel bir araştırma. *International Journal of Human Sciences*, 14(4).
- Ankara Şehit Cuma DAĞ Tabiat Tarihi Müzesi. (2023). <https://turkishmuseums.com/museum/detail/12295-ankara-sehit-cuma-dag-tabiat-tarihi-muzesi/12295/1>.
- Bjeljac, Z., Brankov, J., ve Lukić, V. (2011). The 'Museum Night' Event-the Demographic Profile of the Visitors in Serbia. In *Forum geografic* (Vol. 10, No. 2).
- Chicone, S. J., ve Kissel, R. A. (2016). *Dinosaurs and dioramas: creating natural history exhibitions*. Routledge.
- Cicero, L., ve Teichert, T. (2018). Children's influence in museum visits: antecedents and consequences. *Museum Management and Curatorship*, 33(2), 146-157.
- ICOM, (2013). *ICOM Code Of Ethics For Museums*. <http://icom.museum>. France. Erişim Tarihi: 04.12.2021.
- Kanışlı, E. (2013). Hedef Kitle ve Paydaşlar ile İletişim Aracı Olarak "Sosyal Medya": Gaziosmanpaşa Üniversitesi (Goü) Örneği. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5 (2), 69-78. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobiadsbd/issue/22122/237590>
- Kılıç, A. Y. (1992). Doğa Tarihi Müzeleri ve Önemi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 35-37.
- MTA Duyurular ve Etkinlikler. (2021). <https://www.mta.gov.tr/v3.0/muze/duyurular-etkinlikler>. Erişim Tarihi: 22.12.2021.
- MTA Eğitim Birimi. (2021). <https://www.mta.gov.tr/v3.0/muze/egitim-birimi>. Erişim Tarihi: 22.12.2021.
- MTA Paleontoloji. (2021). <https://www.mta.gov.tr/v3.0/muze/paleontoloji>. Erişim Tarihi: 22.12.2021.

- NHM Dino Snores For Kids. (2022). <https://www.nhm.ac.uk/events/dino-snores-for-kids.html>. Erişim Tarihi: 10.12.2021.
- NHM Explore Discover Guides. (2021). <https://www.nhm.ac.uk/schools/school-visits-at-south-kensington/explore-discover-guides/free.html>. Erişim Tarihi: 24.12.2021.
- NHM Master Courses. (2021). <https://www.nhm.ac.uk/our-science/courses-and-students/masters-courses.html>. Erişim Tarihi: 25.12.2021.
- NHM Phd Research Opportunities. (2021). <https://www.nhm.ac.uk/our-science/courses-and-students/phd-research-opportunities.html>. Erişim Tarihi: 25.12.2021.
- NHM School visits at South Kensington. (2021). <https://www.nhm.ac.uk/schools/school-visits-at-south-kensington.html>. Erişim Tarihi: 24.12.2021.
- Okay, A. ve Okay, A. (2021). Halkla İlişkiler Kuram Strateji ve Uygulamaları. Der Yayınları: İstanbul.
- Süar, A. (2017). Sosyal Medyanın Geleneksel Reklam Araçlarına Göre Hedef Kitle Belirlemedeki Avantajları. AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi, 8 (28), 21-44. DOI: 10.5824/1309-1581.2017.3.002.x
- Şener, O. ve Yüksel, E. (2016). Avrupa Müzeleri. Beta Yayınları.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2022). Türkiye’de Müzecilik. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-69904/turkiye39de-muzecilik.html>. Erişim Tarihi:07.12.2021.